

Stadshotellet Sölvesborg

Kv Afrika, Sölvesborg

KULTURHISTORISK UTREDNING INFÖR NY DETALJPLAN

BYGGKULT

BYGGKULT - Byggnadsvård och kulturmiljö är ett fristående konsultföretag med säte på Öland. Verksamheten drivs av bebyggelseantikvarierna Ewa Juneborg och Katja Meissner. Vi erbjuder konsulttjänster såsom rådgivning, utredningar och dokumentationer till myndigheter, föreningar, företag och privatpersoner. Vi har lång erfarenhet inom branschen med särskilt vikt på samhällsplanering, vård- och underhåll av byggnadsminnen samt det kyrkliga kulturarvet. Vi förfogar över stor kunskap om bland annat färgsättning, traditionella material, teknisk byggnadsvård, stilhistoriska inredningar, grönt kulturarv och dendrokronologi. BYGGKULT är medlemsföretag i nätverket *Byggnadsvård Qvarnarp* och ingår i branschorganisationen *Byggnadsvårdsföretagen i Sverige*. Ewa Juneborg är certifierad sakkunnig avseende kulturvärden (KUL).

Stadshotellet Sölvesborg

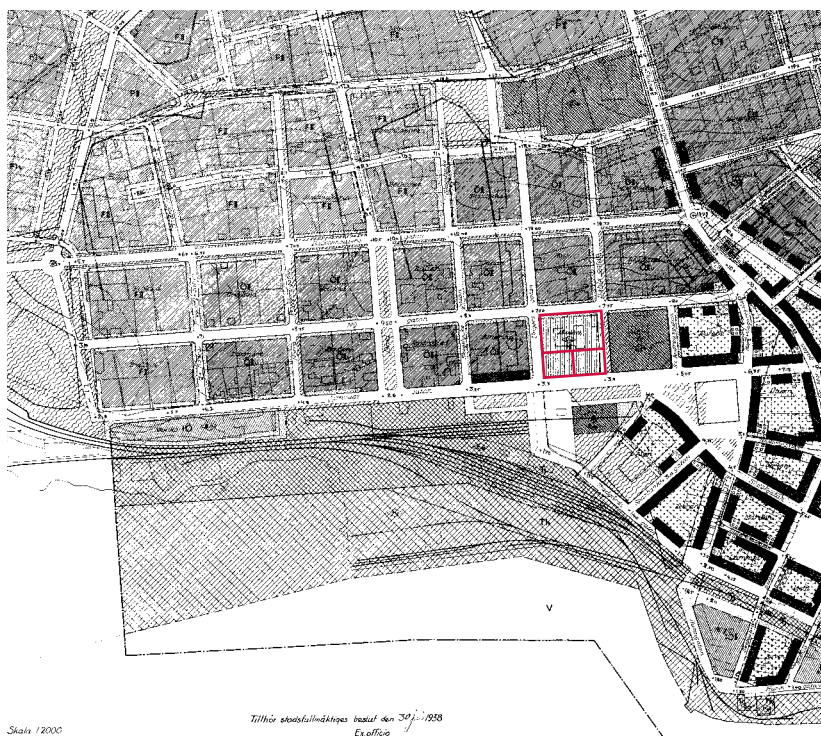
Kulturhistorisk utredning

Katja Meissner, Ewa Juneborg, BYGGKULT

Innehåll

Fastighetsuppgifter	4
Inledning	5
Kvarteret Afrika.....	5
Stadshotellet i Sölvesborg.....	6
Hotelllets exteriör.....	8
Byggnadsbeskrivning	8
Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde	11
Hotelllets interiör.....	18
Sammanfattande värdebeskrivning.....	32
Sammanfattande karaktäristik	33
Förslag på planbestämmelser	34
Bilagor	36
Bilaga 1 Fönsteröversikt 2017	36
Bilaga 2 Hellerströms ritningar, 1909	38
Bilaga 3 Ombyggnadsritningar, 1954	44

Fastighetsuppgifter

Objektnamn

Stadshotellet Sölvesborg

Fastighetsbeteckning

Kv. Afrika

(Sölvesborg sn, Sölvesborg kn, Blekinge län)

Adress

Järnvägsgatan 8

294 34 Sölvesborg

Ägare

Hermanssonbolagen AB

Ronnebygatan 13

374 35 Karlshamn

Byggnadsdatum/anläggningsår

1910

Ursprunglig och historisk funktion

Hotell, restaurang

Nuvarande funktion

Hotell, restaurang, lägenheter

Koordinater

E 473924, N 6211803 (SWEREF 99TM)

Inledning

På uppdrag av Stadsarkitektavdelningen i Sölvesborg har BYGGKULT genomfört en kulturhistorisk utredning rörande stadshotellet i Sölvesborg. Utredningen är tänkt som kunskapsunderlag i samband med upprättandet av en ny detaljplan för fastigheterna Afrika 5 och Afrika 6:2. I uppdraget ingick att klarlägga byggnadens kulturhistoriska värden, både exteriör och interiör, samt att upprätta konkreta rekommendationer hur byggnadens värden kan skyddas genom planbestämmelser. Stora delar av byggnaden används idag till bostadsändamål samt till hotell- och gastronomiverksamhet. I utredningen ingår endast de utrymmen som är allmänt tillgängliga.

Fotografier är tagna av Katja Meissner och Ewa Juneborg, BYGGKULT, om inget annat anges.

Kvarteret Afrika

Sölvesborgs stadshotell ligger i det mycket centralt belägna kv. Afrika i direkt anslutning till Sölvesborgs medeltida stadskärna. I öst begränsas området av järnvägen, stations- och hamnområdet, i väst av trädgårdsstaden. Området planlades på slutet av 1800-talet som ett fristående tillägg till den gamla staden. Stadsdelen strukturerades efter tidens ideal med ett rutformat gatunät enligt ett esplanadsystem. Området ingår i riksintresset K2 Sölvesborg.

Kv. Afrika är i den 15 juni 1939 fastställda stadsplanen avsett för ”handels- (hotell- och restaurant) ändamål. 2003 beviljade kommunen bygglov för förändring av verksamheten och delar av hotellet byggdes om till lägenheter. Samma år beslutade kommunstyrelsen att upprätta detaljplaner för fastigheterna Afrika 5 och 6. Detaljplanen för fastigheten Afrika 6:1 vann laga kraft 2005-10-07 och 2006 uppfördes ett flerbostadshus i tre våningar. Arbetet med detaljplaneringen för fastigheterna Afrika 5 och Afrika 6:2 pågår. Planens syfte är att möjliggöra ytterligare bostadsbebyggelse på fastighetens södra del.

Stadshotellet i Sölvesborg

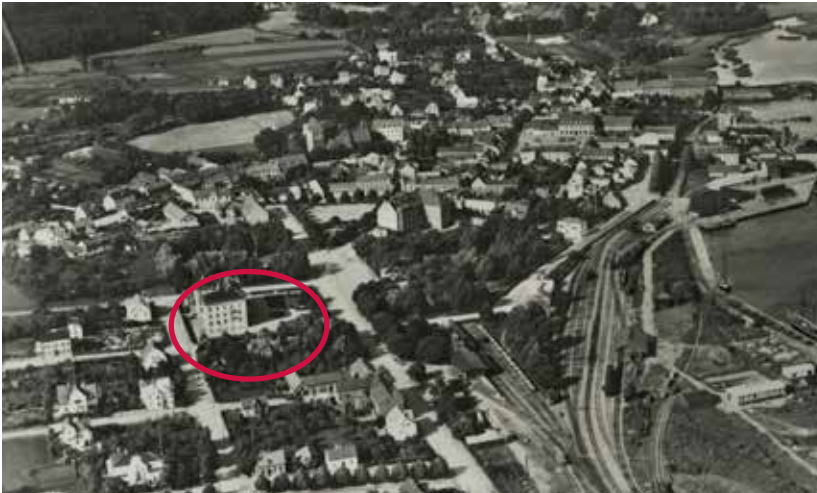
Stadshotellet i Sölvesborg uppfördes 1910 efter ritningar av arkitekten Alfred Hellerström (1863–1931). Hotellet gestaltades i neobarock stil med putsade ljusa fasader, rustik, hörnkedjor, pilastrar i kolossalordning och brutet tak. Byggnaden har också tydliga inslag av jugend, bl.a. i form av smårutiga fönster och ornamentala smidesräcken.

Hotellets huvudfasad är riktad mot öster med vy mot Sölvesborg station och hamnområdet. Hotellet bildar ett vackert fondmotiv från stationen. Söder om fastigheten ligger Ungersgatan, en rak och obruten allé med tingshuset och järnvägsstation i motsatta ändar, båda två är byggnadsminnen. Stadshotellets placering längst ut med västra fastighetsgränsen, den långa infarten från Järnvägsgränd och den omgivande öppna ytan ger det ståtliga hotellet ett herrgårdsliknande uttryck. Äldre bilder visar att gårdsplanen ursprungligen var grusbelagd med en planterad rundel framför entrén. Även infarten flankerades av rabatter. Hela fastigheten omslöts av en klippt häck.

Idag består gårdsplanen av asfalterade parkeringsytor samt gräsmattor i östra delen. Rundeln är borttagen. Norr om hotellet ligger en mindre huslänga med brutet tak, som ursprungligen användes som bl.a. vagnbod, stall och förråd. Idag inrymmer längan lägenheter. Flerbostadshuset som uppfördes 2006 ligger på fastighetens nordöstra del och uppfattas som en flygelbyggnad till stadshotellet.

Vykort, okänd fotograf, okänt år.

Flygfoto 1920-tal. Sveriges Järnvägsmuseum, KCAC02034.

Hotellet sett från stationen. Mot vänster flerbostadshuset, uppfört 2006.

Hotellet sett från nordväst. Höger i bilden annexbyggnaden och flerbostadshuset.

Hotellens exteriör

Byggnadsbeskrivning

Hotellet är i fyra våningar med ett inrett, valmat mansardtak som är täckt med glaserat, rött falstegel. Fasaderna är putsade med dekorativa element som bl.a. rustik, hörnkedjor och festonger. Byggnaden är färgsatt i olika nyanser av ljusgul, vit eller rosa. Kulörerna är inte ursprungliga. Alla fönster, bortsett från takfönstren, är idag vita. Äldre svartvita bilder visar dock att fönstren tidigare var målade i en mörkare kulör (se bild på s. 6). Dörrarna är av olika ålder, material och kulör.

Byggnaden har en något asymmetrisk, u-formad plan med flyglarna placerade på byggnadens baksida. På framsidan är huvudfasadens sidopartier utformade som risaliter. Norra risaliten är något mer utskjutande än den södra, har en veranda på första våning och avslutas med en attika. Det finns två trapphus i byggnaden: ett huvudtrapphus som nås från entrén och ett runt tjänstetrapphus på baksidan av byggnaden. På norra fasaden är det en tornliknande utbyggnad som rymde festsalens scen.

Hotellens huvudfasad har nio fönsteraxlar, varav två i södra risaliten, fyra i mittpartiet och tre i norra risaliten. Entrén är placerad i fjärde axeln och består av en pardörr i ek med halvrunt överljus. Entrén ligger en halv våning över marknivån och nås via en rundad fritrappa. Entrétrappan är utförd i granit med tidstypiskt ornamentalt smidesräcke, trappledare i trä och smidda elektrifierade kandelabrar med glasglob. Trappstolparna och -vangerna är i sten. Entrén kröns av två balkonger, en enklare balkong i 3e våningen och en mer representativ balkong i 2a våningen, vars utsmyckade konsoler skapar ramen till en skylt med ordet STADSHOTELL. Typsnittet är typiskt för jugendstilen. På södra risalitens översta våning finns ytterligare två enklare balkonger med smidesräcke, mellan balkongerna är det en skulptur som framställer gudinnan Afrodite. Figuren står på en smäcker podest och skyddas mot vädret av ett koppartak i samma form som podesten. Båda är utförda med stor hantverkskicklighet. Över taket är det en inskriptionstavla med girlander som visar

Hotellet huvudfasad sett från öst.

Hotellens baksida sett från sydväst.

årtalet 1910. Om skulpturen är den ursprungliga kan inte avgöras utan närmare undersökning, men podest och tak är original. Att man valde att smycka stadshotellets huvudfasad med just Afrodite, som är mest känd som kärlekens gudinna, kan verka märkligt. Afrodite var dock även sjömannens och sjöfartens skyddspatron och det är nog i denna funktion hon blickar ut mot Sölvesborgs hamn.

I de övriga fasaderna följer fönsterindelningen hotellrummens storlek. Södra fasaden har fem axlar varav den fjärde har en balkong i 2a respektive 3e våning. Norra fasaden har sex fönsteraxlar som alla ligger höger om utbyggnaden. Här finns dessutom en ingång till sockelvåningen. Dörren är av modern typ och fabrikslackerad i en mörkröd kulör.

Västra fasaden har två axlar i södra flygeln och sex axlar i mittpartiet. I norra flygelns första våning finns tre fönster och en vitmålad pardörr med halvrunt överljus. Här fanns, enligt ritningar från 1954, ingången till matsalen för 3e klass, som senare blev hotellets pub. Ingången nås via en bro och en trappa med utsmyckat smidesräcke. Norra flygelns fasad saknar i övrigt fönster. I gårdens norra hörn ligger det runda tjänstetrapphuset vars fönster följer trappans stigning. I västra fasaden finns dessutom två dörrar, en till trapphuset, som är fabrikslackerad i en mörkröd kulör, och en till sockelvåningen. Ytterligare två dörrar har funnits i södra flygeln, de är dock liksom ett fönster igensatta. Fram till 1990-talet låg ingången till Systembolaget här. I mittpartiet finns dessutom tre gemensamma balkonger som etablerades i samband med ombyggnaden till lägenheter. Balkongräckena är i tryckimpregnerat virke.

Överst vänster: Huvudentrén i jugendstil.
Överst höger: Södra risaliten med Afrodite och inskription.
Nederst vänster: Södra fasaden.
Nederst mitten: Norra flygeln med terrass.
Nederst höger: Ingång till den tidigare matsalen för resenärer 3e klass. Senare pub.

Våningsplanernas representativa hierarki avspeglar sig tydligt i den horisontellt tredelade fasaden. Suterrängvåningen är utformad som byggnadens sockel med putsrustik och rektangulära, tredelade, smårutiga fönster. Utöver Systembolaget rymde suterrängen tidigare hotellets kök, mat- och vinkällare mm. Senare användes delar av suterrängen i samband med disco- och nattklubsverksamhet. Sedan 2004 är dessa delar inredda som lägenheter.

Suterrängen skiljs av med en bröstgesims från första våningen som är hotellets piano nobile, alltså den förnämsta våningen, med tydligt högre takhöjd, rundbågiga, tredelade fönster, dekorativ rustik med hörnkedjor och en utkragande gesims. Till våningen hör också hotellets veranda. I hotellets piano nobile finns de allmänt tillgängliga utrymmen som reception, restaurang, matsal och pub. Dessa intog tidigare hela bottenplan, men flyttades 2004 till byggnadens södra del, norra delen används som lägenheter.

Andra och tredje våningen inrymde ursprungligen hotellrummen, nu delvis ombyggd till lägenheter. Dessa våningar har vanlig takhöjd och sammanbinds av rusticerade kolossalpilastrar och slätputsade ytor till en enhet som avslutas mot taket med en utkragande fotgesims. Övervåningarna har rektangulära fönster med mitt- och tvärpost.

Undantaget i fasadgestaltningen bildar den norra risaliten, som framträder genom både sin volym och sin utsmyckning som byggnadens mest representativa del. Iögonfallande är främst den pampiga balustraden kring verandan, de stora fönstren, de många dekorativa detaljerna samt attikan som döljer taket. Fram till 2004 inrymde södra flygeln en festvåning med 7 meter i takhöjd och stora rektangulära jugendfönster som kröntes av utsmyckade fält med liggande oxögon. Bakom festsalen låg ytterligare sällskapsrum och en tjäns-
telägenhet. I samband med ombyggnaden av hotellet till lägenheter delades festvåningen i två våningsplan. Fönstren byttes ut och stora delar av dekoren försvann. Enligt äldre bilder och ritningar fanns dessutom tidigare en yttertrappa från gårdsplanen upp till verandan. Under trappan fanns en ingång till suterrängen. Trappan är nu borttagen och verandans balustrad är kompletterad med nya balustrar. Ingången till suterrängen finns kvar. Den inhägnas nu av ett tryckimpregnerat staket.

2004 inreddes även vinden till lägenheter. Nedre takfallen försågs med enkla tvådelade fönster, likt de som enligt äldre bilder fanns på byggnadens baksida. Tre halvrunda fönster över södra risaliten samt över södra flygeln bevarades i ursprunglig form. Vinden användes enligt ritningar från början som bostadsrum för hotellets personal samt som tvättrum, förråd mm.

Norra risaliten förr och efter ombyggnad till lägenheter.
Ritning: Originalritning 1909, Sölvesborg kommunarkiv.

Ursprungliga detaljer och material av kulturhistoriskt värde

Putsfasaden

Hotelllets putsade fasader är både typiska för byggnadens neobarocka stil och för Sölvesborgs arkitektur i allmänhet. Dekorationer som putsrustik, gesimser, hörnkedjor, kolossalpilastrar, utsmyckningar i form av konsoler, medaljonger, girlander mm. samt kontrasten mellan släta och plastiska ytor har stort bevarandevärde.

Allmänna rekommendationer

Som äldre bilder visar var hotellet redan från början färgsatt i ljus kulör. Den nuvarande färgsättningen är dock inte original. Under några av de avflagnande ytorna har det vid platsbesöket upptäckts spår efter äldre kalkfärg. En färgundersökning skulle kunna ge upplysningar om byggnadens ursprungliga färgsättning. Det rekommenderas starkt att vid nästa fasadrenovering ta bort de moderna och allt för täta färglagren och att putsa om fasaderna med traditionellt kalkbruk. Avfärgningen bör göras med kalkfärg.

Taket

Hotellens tak är ett valmat mansardtak täckt med enkupiga rödglaserade falstegel, s.k. patenttegel. Taket har genomgått en del ändringar, framförallt i samband med utbyggnaden av vinden till lägenheter, men ursprungsformen har bevarats. Taket var med största sannolikhet redan från början täckt med glaserade tegel, som blev väldigt populära på högerståndshus under 1900-talets början. De nuvarande teglens form och glasyr tyder på att det handlar om det är de ursprungliga teglen. Dessa har därför särskilt högt kulturhistoriskt värde. Även de många ursprungliga kronskorstenarna har bevarandevärde.

Allmänna rekommendationer

Trasiga tegelpannor bör kompletteras med liknande, är detta inte möjligt bör originalteglen samlas på de mest synliga takytorna. Nya tegel bör helst läggas på de delar av taket som är minst synliga. Plåtarbeten på taket är utfört i plåtsmålat zinkplåt i väldigt bra kvalitet. Det rekommenderas därför att plåtsbeslagen målas om och inte byts mot nya.

Huvudentrén

Entrépartiet består av entrétrappa, entrédörr med överljus samt överliggande balkonger. Tillsammans bildar de en välproportionerad enhet som välkomnar gästen liksom med öppna armar. Entrédörren är av ek och bortsett från handtagen i originalskick. Handtagen kom troligen till under 1940-50-talet. Även balkongerna och trappan är ursprungliga. Som äldre bilder visar hade trappan redan från början två smidda kandelabrar med glasglob, dessa har senare bytts mot nuvarande kandelabrarna som i form och proportion är väl anpassade till trappans gestaltning. Entrépartiets material och utförandet är påkostade och av hög kvalitet och signalerar besökaren att hotellet har hög standard. Entrépartiet har högt kulturhistoriskt värde och bör bevaras i originalskick.

Allmänna rekommendationer

Det rekommenderas att byta globen mot vitt glas, så att ljuskällan döljs.

Fönster

Av hotellets drygt 150 fönster är ca. 110 stycken ursprungliga (se nästa sida och bilaga 1, fönsteröversikt). Fönstren är i trä och många har munblåsta rutor och originalbeslagen bevarade. Många är småspröjsade eller har småspröjsade bågar i de övre lufterna. Denna fönstertyp är typisk för jugendstilen och har stort kulturhistoriskt värde. Originalfönster bör därför bevaras och renoveras. Vid eventuellt byte av fönster bör dessa utföras som exakt kopia så att proportioner, spröjsindelning och bågaras dimensioner bevaras. Av särskilt högt värde är trapphusets blyinfattade färgsatta fönster. Dessa bör handskas med största varsamhet.

Allmänna rekommendationer

Alla fönster är idag vita, men äldre bilddokumentation visar att de tidigare var målade i en mörkare kulör (se bild s. 6). Tidstypiska nyanser är t.ex. kromoxid grönt och engelskt rött. Det rekommenderas att vid nästa renovering återgå till ursprunglig färgsättning. Eventuellt kan det finnas rester av originalfärgen på skyddade delar av bågaras. Det rekommenderas starkt att renovera fönstren med traditionella material såsom linoljekitt och linoljefärg som på sikt förlänger fönstrens hållbarhet och underlättar framtida underhåll.

Balkonger

Det finns totalt 10 balkonger. Balkongerna har smidesräcken och bärs av smäckra konsoler i smide, med undantag av balkongen över entrén. Balkongen över entrén har konsoler med putsdekor. Nio balkonger är ursprungliga, balkongen i norra flygelns andra våning tillkom senare, men anpassades i utseendet till de ursprungliga. Balkonger, konsoler och smidesräcken har högt kulturhistoriskt värde och bör bevaras i originalskick.

Allmänna rekommendationer

De nya gemensamma balkongerna på hotellets baksida har räcke i tryckimpregnerat virke. Det rekommenderas att dessa byts mot svart metallräcke som harmonierar med hotellets övriga smidesräcken.

Terrassen

Framför norra risaliten är det en stor terrass som tidigare var hotellets utservering. Balustraden består av både slutna partier och balustergrupper á 7 stycken. Balustrerna sitter över suterrängens fönster som i sin tur har 7 rutor per vågrät rad. Terrassen var tidigare en viktig del av hotellets verksamhet och sällskapsliv. Den har därför högt kulturhistoriskt värde och bör bevaras.

Allmänna rekommendationer

Höger om verandan, där det tidigare fanns en trappa, är ett staket i tryckimpregnerat virke. Det rekommenderas att anpassa staketet i material och stil till de äldre delarna.

Tidigare entré till puben/matsal för 3e klass

Entrén till puben, f.d. matsal för 3e klass, består av en pardörr med rundbågigt överljus samt granittrappa och bro med original smidesräcke. Entrédörren är idag vitmålad. Det antas dock att den ursprungligen var i ek eller i samma mörka kulör som fönstren. De två lamporna framför trappan är troligen ett senare tillägg, på ett äldre fotografi satt det en enkel lampa med glob över entrédörren.

Allmänna rekommendationer

I samband med ombyggnaden till lägenhet tillkom en altan med räcke i tryckimpregnerat virke. Det rekommenderas att anpassa räcket i material och stil till de äldre delarna. En återställning av entrédörren till ursprungligt utseende bör värderas i samband med nästa renovering.

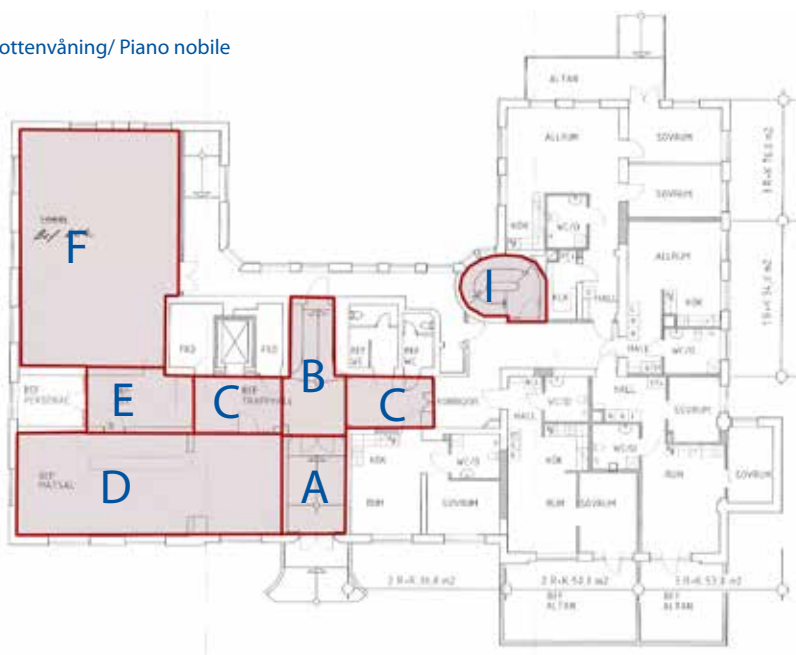

Hotellets interiör

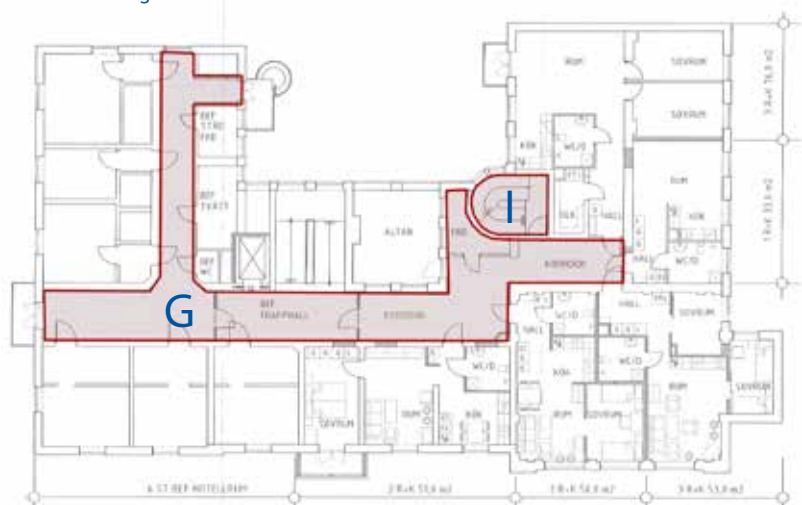
Hotellets interiör har genomgått en del förändringar, både gällande planlösningen och gestaltningen: Mellan 1943 och 1945 genomfördes en stor renovering inför Sölvesborgs 500-års stadsjubileum. Under 1950-talet genomgick hotellet både ombyggnationer och moderniseringar. 1994 renoverades hotellets interiör och 2004 byggdes hotellets norra del om till lägenheter. Eftersom det saknas bildmaterial är det svårt att avgöra hur interiören såg ut när hotellet den 11 januari 1911 öppnade sina portar för första gången. På Hellerströms ritningar visas endast detaljer på de representativa delarna av hotellet såsom festsalen i norra flygeln och matsalen i södra flygeln. Utifrån ritningarna förekom här en del neobarocka utsmyckningar, bl.a. kolossalpilastrar med klassicistiska kapital. De bevarade detaljerna, såsom trappor, räcken, dörrar, fönster och sockellister, talar dock för att interiören gestaltades i jugendstil. Typisk för jugendstilen är bl.a. runda, mjuka och osymmetriska former, boaseringar, mörka träslag såsom ek och mahogny, dekorationer med växtmotiv, ljusa marmoreringar och stucklister som ofta är förgyllda. Möblemanget är ofta i trä med lädersitsar eller kraftiga tyger. Interiörerna gestaltades i helt nya färger, klart rött och ljust grönt kunde blandas på en och samma vägg. Tapeterna hade ofta slingrande växtmönster. Lampor, vaser och andra dekorativa detaljer kunde vara av järn, mässing eller glas.

På planritningarna nedan visas de ytor som ingick i undersökningen. Det är de delar av byggnaden som är allmänt tillgängliga. Suterrängvåningen, lägenheter, hotell- och förrådsrum mm. har inte besiktigats vid platsbesöket.

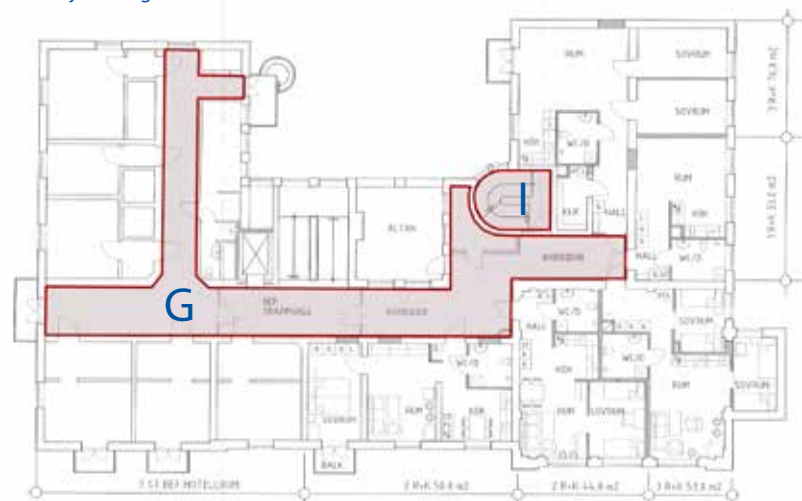
Bottenvåning/ Piano nobile

Andra våning

Tredje våning

Vindsvåning

A. Entré/vestibul

Vestibulen utmärker sig genom sin takhöjd (1,5 våningar) och de praktfullt boaserade väggfälten som ramas in av marmorerade och ådringsmålade lister i stuck. Himlingen är ljusblå med stuckaturlister, guldstjärnor i varje hörn och takrosett med ljuskrona. En rak terrazzotrappa intar vestibulens hela bredd, vilplanen framför och ovanför trappan har geometriska mönster av mörka och ljusa terrazzoflisor. Trapplöpet följs av en sockellist i ekimitation samt ett trappledare i massiv ek med svarvade stolpar. Vestibulen avslutas av ett praktfullt, rundbågigt dörrparti i ek och slipade glaspartier. Dörren är en svängdörr i pardörrsutförande med kraftiga fjädergångjärn i mässing. Dörrbladens träfyllningar är finprofilerade, ramens tvärstycke är dekorerat med eklövssni-deri. Handtagen är i mässing. Entrén är påkostad både gällande material och utförande och berättar fortfarande om hotellets tidigare prakt.

Vestibulen renoverades under 1990-talet och det är oklart hur gestaltningen såg ut från början. Nuvarande färgsättning är dock ovanligt mörk för det ti-diga 1900-talet. Det var vanligare med ljust marmorerade väggar i gult eller grönt. Dekorativa detaljer såsom stucklister och kapital var ofta förgyllda.

Fältindelningen på väggarna är dock samma som på Hellerströms ritningar från 1909. Även stucklisterna i taket är typiska för jugendstilen och antas vara ursprungliga. Terrazzotrappan och dörrpartiet är oförändrade och har högt kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Terrazzotrappa och -flisor
- Trappledare
- Dörrparti med ekdörrar, originalglas, -beslag, -handtag
- Väggfältsindelningen, stuckprofiler och -dekor
- Himling

Allmänna rekommendationer

En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

B. Trapphall/trapphus

Trapphallen är av kvadratisk plan och har tre höga, rundbågiga öppningar. Rakt fram är hotellets praktfulla huvudtrapphus. Mot höger och vänster leder korridorer till hotellets flyglar. Trapphallens rundbågar är marmorerade i ljusgrönt, pelarna har gyllene kapital, mot taket är det en gyllene taklist. Himlingen har en stuckrosett med ljuskrona. Golvet är lagd med ljusa och mörka terrazzoflisor.

Huvudtrappan är u-formad med vilplan på varje halv- och helvåning. Den är av ljus terrazzo och sättstegen har profilerade trappnosar. De nedersta sättstegen är bredare och segmentbågiga. Trappans högra sida följs av ett smidesräcke med handledare i trä, trappans vänstra sida av en rund handledare i trä och sockellister med jugendprofil. Trapphuset har fyra sexluftsfönster med blyinfattade färgade fönsterglas med stiliserat växtornerande motiv.

Mellan bottenvåning och första våning är trapphusets väggar dekorerade med träimiterande fält som skapades under 1990-talet. Väggarnas ursprungliga färgsättning är oklar. Sockellister och fönsterfoder är i ekimitation och bör vara ursprungliga. De fyra vägglamporna som följer de nedersta trapplöpen samt en taklampa över första vilplanen är typisk jugend och kan vara ursprungliga. Trapphuset till andra våningen har genomgått en modernisering i yngre tid. Väggarna är tapetserade med strukturtapet, jugendsockellisterna och fönsterfoder är vitmålade, lamporna bytta.

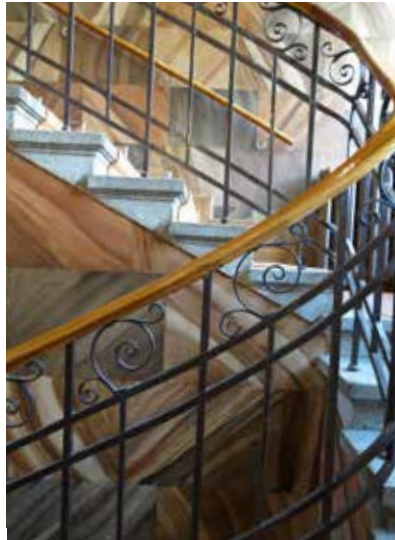
Trapphuset har genomgått en del förändringar, men själva trappans och fönstrens påkostade gestaltning berättar fortfarande om hotellets tidigare prakt. Trapphuset har i delar högt kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Jugendfönster
- Terrazzotrappa och -flisor
- Smidesräcke och trappledare
- Sockellister med jugendprofil
- Tak- och vägglampor från tidigt 1900-tal

Allmänna rekommendationer

För att återge trapphuset sin tidigare glans rekommenderas att vid framtida renovering återskapa väggdekorationen i ett mer tidstypiskt utförande. En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

C. Korridorer bottenvåning

Från trapphallen leder en korridor mot vänster till hotellets södra flygel, som inrymmer reception, matsal och pub. Mot höger leder en korridor till den norra flygeln, som sedan 2004 är ombyggd till lägenheter. Korridorerna avslutas med pardörrar mot flyglarna. Från södra korridoren når man hissen och höger om hissen är det ett förråd. På korridorens västra sida finns två toaletter och på östra sidan en lägenhetsdörr samt husets brevlådor.

Som ritningar från 1909 och 1950-talet visar har korridorerna genomgått en del förändringar. Norra korridoren ledde ursprungligen till kapprummet och caféet. Under 50-talet upptogs korridoren av en stor garderob samt en dörr till restaurangens matsalar. Höger om toaletterna fanns dessutom en telefonkiosk. Istället för hiss och förråd var det ursprungligen en stor portierloge vänster om trapphuset samt damtoaletter. I södra korridorens ände fanns det 1909 en dörr till hotellets matsal (inrymmer idag matsal, reception och kontor) och mitt emot logen fanns ytterligare en dörr till en mindre matsal, som under 50-talet blev skriv- och lärum (idag tillhör den återigen matsalen).

I norra korridoren och vänster om trapphuset är det ursprungliga terrazzogolvet bevarat, södra korridoren har ett golv av moderna stora flisor. Korridorernas väggar är dekorerade med träimiterande fält som skapades i samband med senaste renoveringarna. De två pardörrarna i korridorerna kan vara från 1910, men har i samband med de många ombyggnationerna troligen bytt plats några gånger. Enligt muntliga uppgifter satt dörrarna under 1990-talet och fram till 2004 i trapphallens rundbågar. Möjligen hörde pardörrarna tidigare till matsalen i södra flygeln. Pardörrarna är ådringsmålade och har 8 respektive 10 rutor i varje dörrblad. Glaset är bytt mot säkerhetsglas. I övrigt verkar dörren till södra flygeln vara i originalskick. Dörren till norra flygeln är ombyggd. Den ursprungliga fyllningen av rotfaner samt två av rutorna är täckta med en dekorationsmålade skiva. Dörrens insida är vitmålad. Två taklampor är från tidigt 1900-tal, men det är oklart om de är ursprungliga. Korridorerna är stark förändrade och har bara i delar kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Terrazzogolvet
- Pardörrarna mot flyglarna
- Taklampor från tidigt 1900-tal

Allmänna rekommendationer

För att återge korridorerna sin tidigare glans rekommenderas att vid en framtida renovering återskapa terrazzogolvet i södra korridoren samt sockellister i hela korridoren. En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

Korridor sett från receptionen.

Toalett i norra korridoren.

Korridor sett från receptionen.

Pardörr till receptionen.

D. Matsal

Matsalen ligger i södra flygelns östra del och består idag av 2 rum som redan på ritningarna från 1909 betecknas som matsal. Under 1950-talet avstyckades en del av matsalen som personalmatsal (idag reception/kontor). Lilla matsalen blev skriv-och läsrummet. Vid en senare tidpunkt togs väggen mellan dessa rum bort. Idag når man matsalen från receptionen, men fram till 2004 fanns en ingång från den södra korridoren. Södra rummet har bröstningspanel med jugenddekor, profilerade sockellister och en himling med stucklister. Väggarna är delade i väggfält. Norra rummet har en hög golvsöcket med jugendprofil. I båda rummen är det en takrosett med taklampa från tidigt 1900-tal. Som bilder visar hade matsalen under 1950/60-talet dock andra taklampor. Det är oklart om nuvarande lampor tillhör hotellets ursprungliga inredning. Fönstren är kopplade och har filigran profil på bågar och karm. Rutorna är delvis av munblåst glas.

Matsalen har genomgått en del förändringar men delar av 1910-talets inredning är bevarad. Dessa delar har kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Ursprungliga fönster
- Fönsterbänkar, -karm, -foder
- Bröstningspanel, golvsöcket och sockellister
- Veggfältsindelning
- Takindelning med stucklister
- Ventileringsgaller i gjutjärn

Allmänna rekommendationer

För att återge matsalen sin tidigare glans rekommenderas att vid framtida renovering återskapa väggdekorationerna. En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga färgsättning.

E. Reception/kontor

Hotellens reception intog ursprungligen en större yta vänster om trapphuset och har sedan dess flyttats några gånger. Under 1990-talet stod receptionsdisken i korridorens ände och flyttades 2004 till sin nuvarande plats. Rummet som idag är reception och kontor tillhörde fram till 1950-talet matsalen i södra flygeln (på planritningar matsal för beställningar). Sedan styckades en del av rummet av som personalmatsal, senare blev rummet kontor. Rummet är inte bevarat i ursprungligt skick och har litet kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Ursprungliga fönster

F. Kallskänk/pub

I samband med ombyggnationen till lägenheter 2004 flyttades puben från norra flygeln till kallskänken i södra flygeln. Rummet är inte bevarat i ursprungligt skick och har litet kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Ursprungliga fönster

G. Andra och tredje våning

Sedan ombyggnaden till lägenheter 2004 används endast den södra delen av byggnaden som hotell. Både hotelldelen och lägenhetsdelen skiljs från trapphallen av moderna brandskyddsdörrar. Väggarna i hotelldelen är vitmålade, och i lägenhetsdelen är de tapetserade med strukturtapet som sedan målats. Innertaken är klädda med ljuddämpande skivor. Golven är belagda med plastmattor. Totalt är det numera 13 hotellrum (tidigare 25 rum). Hotellrummens dörrar har sex speglar och är liksom gångjärnen och dörrfodren ursprungliga. Dörrhandtagen och lås är hos de flesta dörrarna av modern typ. Dörrarna är vitmålade, hur den ursprungliga färgsättningen såg ut är okänt. Hotellkorridorerna har dessutom två balkongdörrar med spanjolettstängning på varje våning. Balkongdörrarna är ursprungliga och har handtag med jugenddekor. Fönstren i lägenhetskorrideren har profilerade fönsterbänkar som är ursprungliga. Alla fönster har under en senare tidpunkt kompletterats med innerfönster.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Sexfyllningsdörrar
- Original gångjärn och dörrlås
- Ursprungliga dörrfoder
- Balkongdörrar inkl. handtag och spanjoletter
- Profilerade fönsterbänkar i lägenhetsdelen
- Ventileringsgaller i gjutjärn

Allmänna rekommendationer

En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas och dörrarnas ursprungliga färgsättning.

H. Vindsvåning

Vinden ombyggdes 2004 till lägenheter. De allmänt tillgängliga delarna har inga detaljer av kulturhistoriskt värde.

I. Tjänstetrapphus

Tjänstetrappan går från suterrängen till vindsvåningen. Den är u-formad med vilplan på varje våning. Trappan är i Terrazzo med profilerade trappnosar och har ett smidesräcke med handledare av trä. Vilplanen är av mönsterlagda svarta och vita cementflisor och har sockellister med jugendprofil. Väggarna är tapetserade med strukturtapet och målade i ljusgrått och vitt. Trapphusets fönster följer trappans stigning. De är okopplade och har fönsterlås av 1910-talstyp samt finprofilerade fönsterbågar, karmar och foder. Fönsterbänken är formad efter trapphusets rundade form. Alla fönster är ursprungliga. Dörren till bakgården är av modern typ, likaså alla dörrar till byggnadens 4e våningsplan.

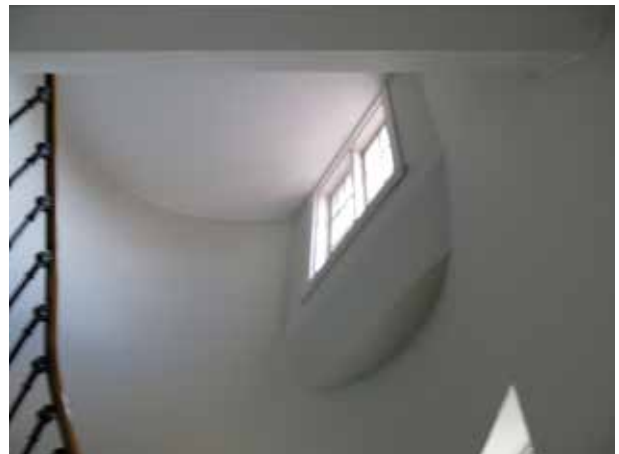
Trapphuset är förändrat gällande väggarnas gestaltning och dörrarna, men själva trappan samt fönstren är i originalutförande. Trots att det handlar om ett tjänstetrapphus är detaljerna utförda med samma omtanke som i de allmänt tillgängliga delarna av hotellet. Trappan är en lek med runda och raka former som uppenbarar sig framförallt när man tittar upp eller ner i trappögat. Den lekfulla utformningen är typisk för jugendstilen. Tjänstetrapphuset har högt kulturhistoriskt värde.

Ursprungliga detaljer av kulturhistoriskt värde

- Terrazzotrappa med vilplan i cementflisor
- Smidesräcke och handledare av trä
- Ursprungliga sockellister
- Fönster och fönsterlås
- Fönsterfoder, karm och fönsterbänkar

Allmänna rekommendationer

En färgundersökning skulle kunna ge upplysning om väggarnas ursprungliga gestaltning. Vid byte bör ytterdörren anpassas till byggnadens stil.

Sammanfattande värdebeskrivning

Sölvesborg stadshotell har social-, lokal- och samhällshistoriskt, miljöskapande och arkitekturhistoriskt värde:

1. Hotellet byggdes 1910 och utgör en viktig del i den växande staden som anlades kring sekelskiftet söder om det medeltida Sölvesborg. Den nya staden gestaltades efter esplanadsystemet med boulevarder och alléer. Hotellets neobarocka stil, den omgivande parken och den exponerade placeringen ger hotellet ett palatsliknande uttryck. Interiören gestaltades med ett inslag av tidens jugendstil som refererar till sekelskiftets blomstrande storstäder som Wien, Paris eller Budapest. Både den nya stadsplanen och hotellets storlek och feodala prakt andas storstadskänsla och ger uttryck för stadens framtidstro. Stadshotellet har stort samhällshistoriskt värde.
2. Stadshotellet har en stark förankring i Sölvesborgs samhälle. Många personer av namn och rang har övernattnat här, i hotellet firades bröllop och personalfester och studenterna samlades på hotellets trappa efter skolavslutningen. Stadshotellet var under många decennier en viktig adress för stadens nöjes- och nattliv. Stadshotellet har stort social- och lokalhistoriskt värde.
3. Stadshotellet som fondmotiv är ett blickfång från både Järnvägs-gatan, hamnen och stationshuset. Trots de exteriöra ändringar som hotellet har genomgått i samband med om- och nybyggnationerna under 2000-talet är hotellets representativa uttryck bevarat. Upplevelsen av stadshotellet som stadens första adress är oförändrad. Stadshotellet har stort miljöskapande värde.
4. Stadshotellet ritades av Alfred Hellerström som anses vara en av sin tids främsta regionala arkitekter. Karakteristiskt för hans arbeten är den historiserande stilen som genom materialvalet anpassades till det lokala byggnadsskicket. Sölvesborgs Stadshotell tävlar i samma liga som Hellerströms viktigaste verk, bland dessa Rådhuset i Helsingborg, Lunds universitetsbibliotek och Grand hotell i Lund. Stadshotellet har högt arkitekturhistoriskt värde.

Sammanfattande karaktäristik

Kvarteret som helhet förknippas starkt med ”stadens ansikte” och har i denna egenskap ett oersättligt symbolvärde. Stadshotellet, från 1910, är exteriört välbevarat och även interiörmässigt delvis bevarat. Fönstren är i trä, har spröjsverk, mittposter samt högresta proportioner. De profilerade fönsterbänken är i puts och täckta med platsmålad plåt. I piano nobile är det stora rundbågsfönster. Fönstren är framförallt utåtgående. Pivåfönster förekommer inte. De tidstypiska portarna i entrén och vestibulen är gjorda i ädelträ. Balkongräcken och konsoler har dekorativa smidesdetaljer.

Inne i byggnaden finns flera bevarandsvärda rum, till dessa hör trapphall, vestibul, tjänstetrapphus och delvis även matsalen. Många detaljer har stort kulturhistoriskt värde, bl.a. terrazzogolv och -trappsteg, trapplöp, trappräcke i smide och handledare i trä, himlingar, stuck, takrosetter, bröstpaneler, ramväggfält i vestibulen, dörrblad och dörrpartier i ek, sexfyllningsdörrar till hotellrummen, originalhandtag och beslag på dörrar, originalfönsterhaspar, blyinfattade färgade glasfönster och flera lampor.

Förslag på planbestämmelser

Förslag på q-bestämmelser (skyddsbestämmelser)

Q Användningen ska vara anpassad till byggnadens kulturvärden.

q₁ Byggnaden får inte rivas.

q₂ Byggnadens dekorerade putsfasader ska bevaras. Omputsning ska ske med ursprungliga material och kulörer vilket innebär kalkputs och kalkfärg.

q₃ Byggnadens karaktärsdanande ursprungliga exteriör ska bevaras i form, utsmyckning och material. För beskrivning av bevarandevärda delar, se kulturhistorisk utredning.

q₄ Byggnadens karaktärsdanande ursprungliga interiör i vestibul, trapphall/trapphus, matsal, tjänstetrapphus och korridorer ska bevaras. För beskrivning av bevarandevärda delar, se kulturhistorisk utredning.

q₅ Byggnadens rundbågefönster (1a våning), jugendfönster i trapphuset och fönster i tjänstetrapphuset ska bevaras. Underhåll ska ske med ursprungliga material och kulörer. Fönstren får inte plåttäckas, sättas igen eller på annat vis förvanskas.

Förslag på k-bestämmelser (varsamhetsbestämmelser)

k₁ Fönster i suterräng, 2a och 3e våning ska hanteras varsamt. Vid eventuellt byte ska de ha samma utförande, utseende och material som de befintliga.

Förslag på f-bestämmelser (utseendebestämmelser)

f Vid ändring av andra interiöra och exteriöra detaljer som inte är skyddade med q eller k ska dessa utföras i form och material enligt tradition med byggnadens ålder (1910-tal).

Rekommendationer till andra bestämmelser i detaljplanen

För att skydda helhetsupplevelsen av kulturmiljön kan det vara lämpligt att fastställa i detaljplanen att:

- Ytterligare avstyckningar inte får göras.
- Prickmark markeras runt hotellet, utmed infarten mot hotellet samt framför ny byggnads långfasad som vetter in mot gården och den gemensamma infarten/huvudgången så att frirum till hotellbyggnaden bevaras. Miljöhus och skärmtak etc. får inte placeras på prickmark.
- Ange begränsad byggrätt.
- Ytterligare balkonger får inte uppföras på hotellets fasader mot söder och öster.
- Bygglov krävs för omputsning av fasad.
- Fönsterbyte betraktas inte som mindre avvikelse och är bygglovspliktigt.
- Bygglov krävs för att sätta upp eller ändra skyltar, ljusanordningar, markiser.
- Bygglov krävs för tillgänglighets- och brandskyddsinstallationer som påverkar exteriören eller bevarandevärd interiör.

Bilagor

Bilaga 1 Fönsteröversikt 2017

Östra fasaden

Suterräng

- 10 st. liggande rektangulära, småspröjsade treluftsfönster, byt mot nya fönster av samma typ
- 1 st. småspröjsad enluftsfönster, trol. original

1a våning

- 8 st. rundbågiga sexluftsfönster med småspröjsade bågar i de övre fönsterlufterna, original

2a och 3e våning

- 8 st. rektangulära fyrluftsfönster med mitt- och tvärpost, original
- 4 st. fönsterdörrar med mitt- och tvärpost, trol. original
- 6 st. kvadratiska sexluftsfönster med småspröjsade bågar i de övre fönsterlufterna, ersätter ursprungliga fest-salsfönster, inte ursprungliga

Takvåning

- 3 st. lunettfönster, ev. original
- 6 st. tvåluftsfönster, tillkom 2003

Södra fasaden

Suterräng

- 5 st. liggande rektangulära, småspröjsade treluftsfönster, byt mot nya fönster av samma typ

1a våning

- 5 st. rundbågiga sexluftsfönster med småspröjsade bågar i de övre fönsterlufterna, original

2a och 3e våning

- 8 st. rektangulära fyrluftsfönster med mitt- och tvärpost, original
- 2 st. fönsterdörrar med mitt- och tvärpost, trol. original

Takvåning

- 8 st. tvåluftsfönster, tillkom 2003

Västra fasaden

Suterräng

- 7 st. rektangulära, småspröjsade tvåluftsfönster, original
- 1 st. liggande rektangulär, småspröjsad trelufts-fönster, original
- 1 st. småspröjsad överljus över källartrappan

1a våning

- 7 st. rundbågiga femlufts-fönster med småspröjsad båge i övre fönsterluften, original
- 3 st. rektangulära fyrlufts-fönster med mitt- och tvärpost, original
- 2 st. tvålufts-fönster, trol. original
- 1 st. rundbågigt sexlufts-fönster med småspröjsade bågar i de övre fönsterlufterna, original
- 1 st. rektangulärt sexlufts-fönster med småspröjsade bågar i de övre fönsterlufterna, original

2a och 3e våning

- 10 st. rektangulära fyrlufts-fönster med mitt- och tvärpost, original
- 4 st. fönsterdörrar med mitt- och tvärpost, 3 st. trol. original, den 4e tillkom i tillsammans med ny balkong.

Huvudtrapphuset

- 4 st. sexlufts-fönster med blyinfattat färgat fönsterglas med växtornerande motiv, original. Utvändigt skyddat med enlufts-fönster

Tjänstetrapphus

- 1 st. småspröjsat överljus över dörren, original
- 4 st. långsmala småspröjsade tvålufts-fönster, original.
- 1 st. småspröjsat enlufts-fönster, original.
- 1 st. tvålufts-fönster, original

Norra fasaden

Suterräng

- 2 st. liggande rektangulära, småspröjsade trelufts-fönster, byt mot nya fönster av samma typ
- 3 st. rektangulära, småspröjsade tvålufts-fönster, original

1a våning

- 6 st. rundbågiga femlufts-fönster med småspröjsad båge i övre fönsterluften, original

2.a och 3.e våning

- 12 st. rektangulära fyrlufts-fönster med mitt- och tvärpost, original

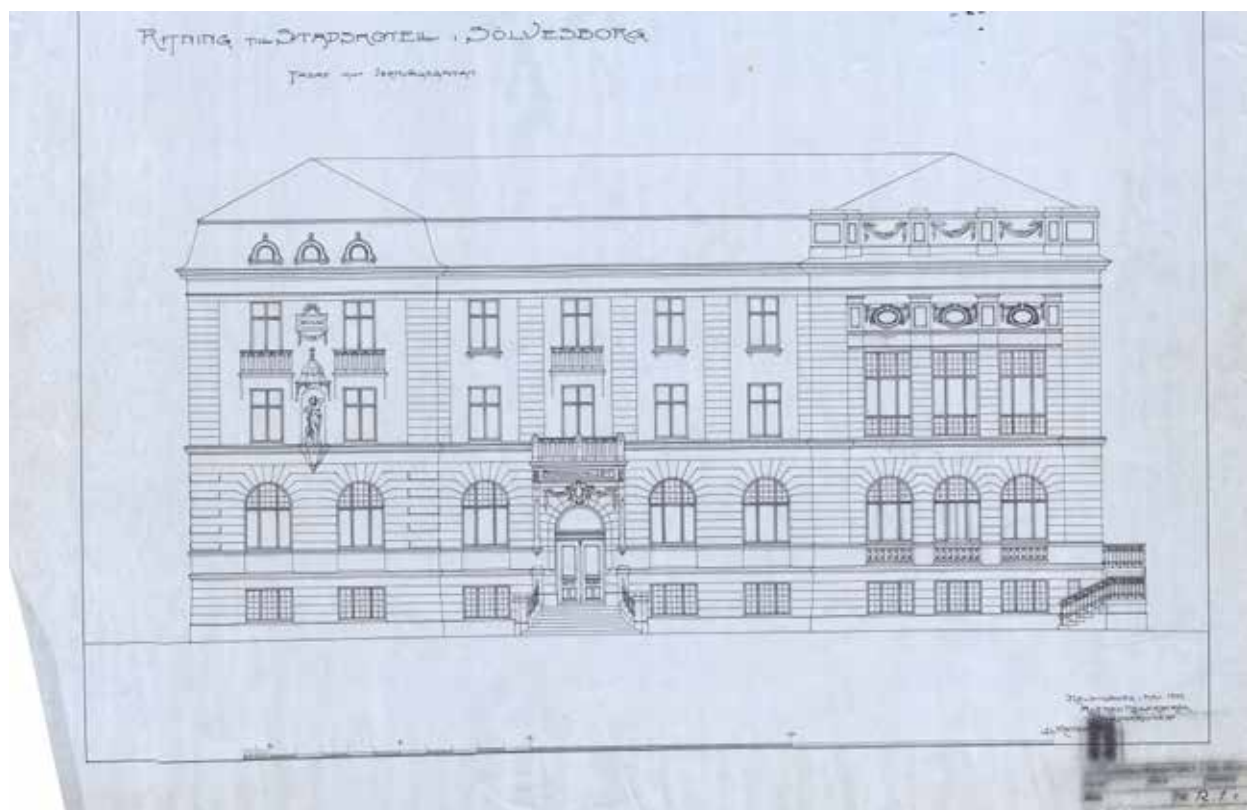
Takvåning

- 8 st. tvålufts-fönster, tillkom 2003

Trapphuset

- 1 st. fyrlufts-fönster, oklar ålder
- 2 st. tvålufts-fönster, oklar ålder

Bilaga 2 Hellerströms ritningar, 1909. Sölvesborg kommunarkiv

RITNING TIL STADSKOTELET I SOLVEDBORG
 FRADET PÅ HØJEN, ØSTERSØGATEN

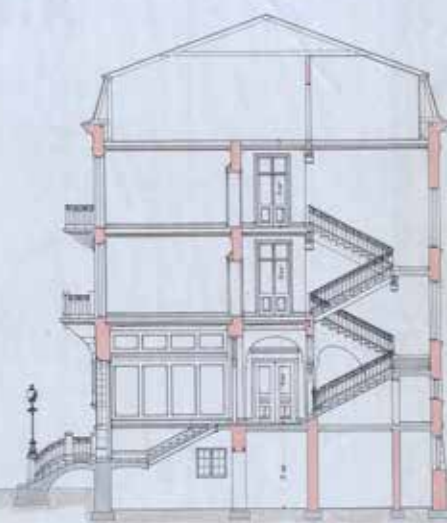

H. M. M. 1881
 H. M. M. 1881
 H. M. M. 1881

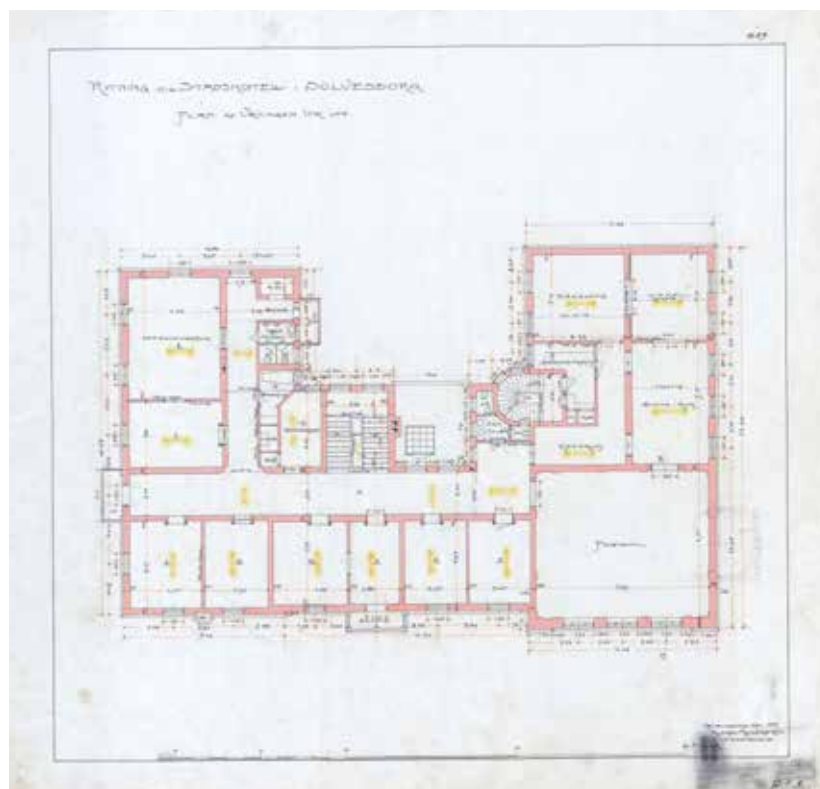
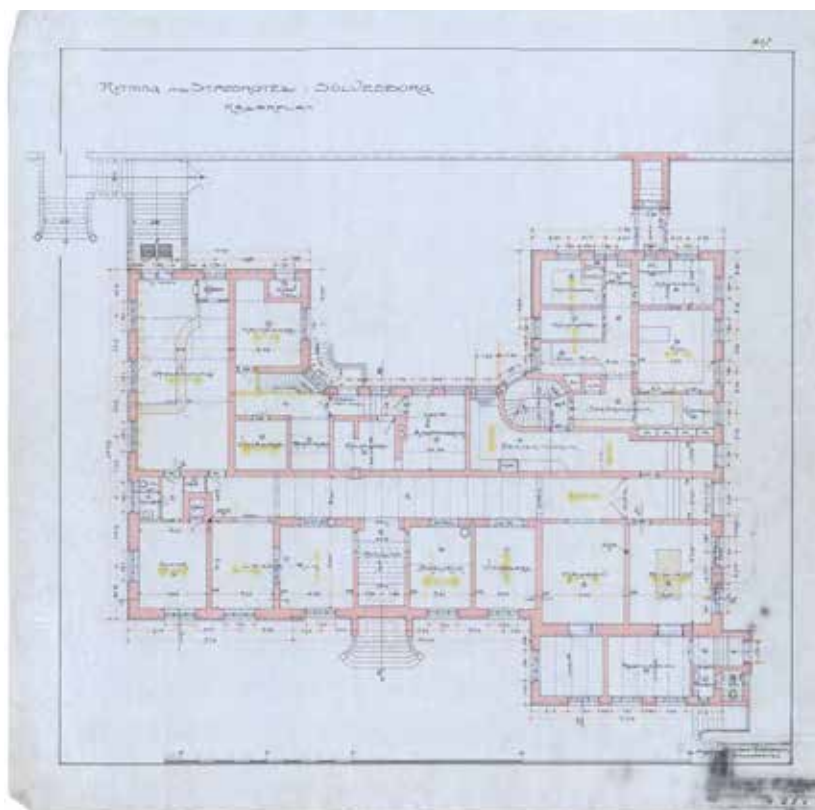
RITNING TIL STADSKOTELET I SOLVEDBORG
 FRADET PÅ HØJEN, ØSTERSØGATEN

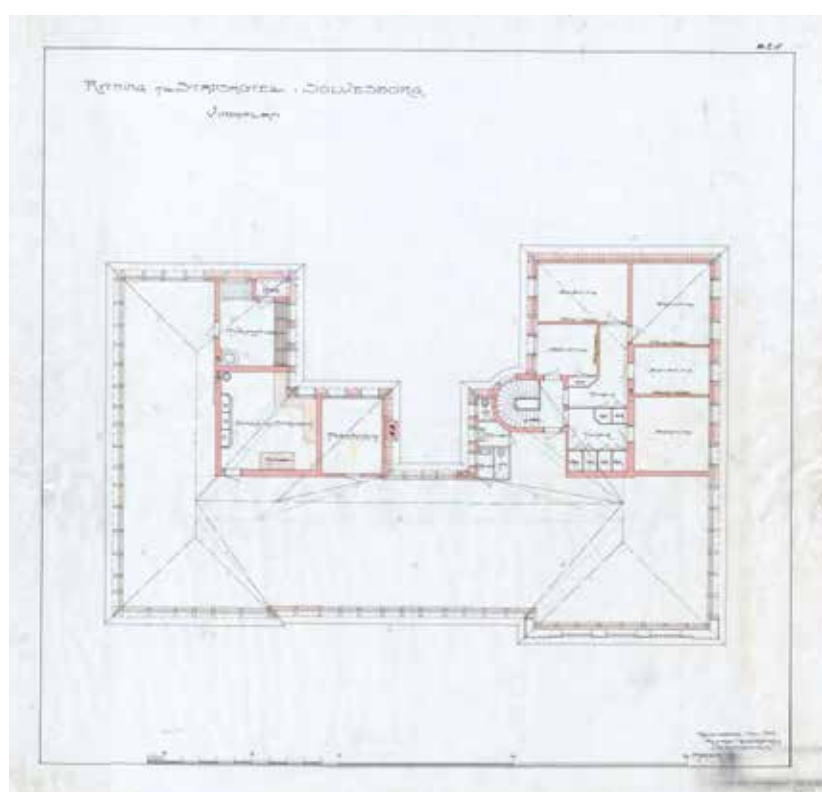

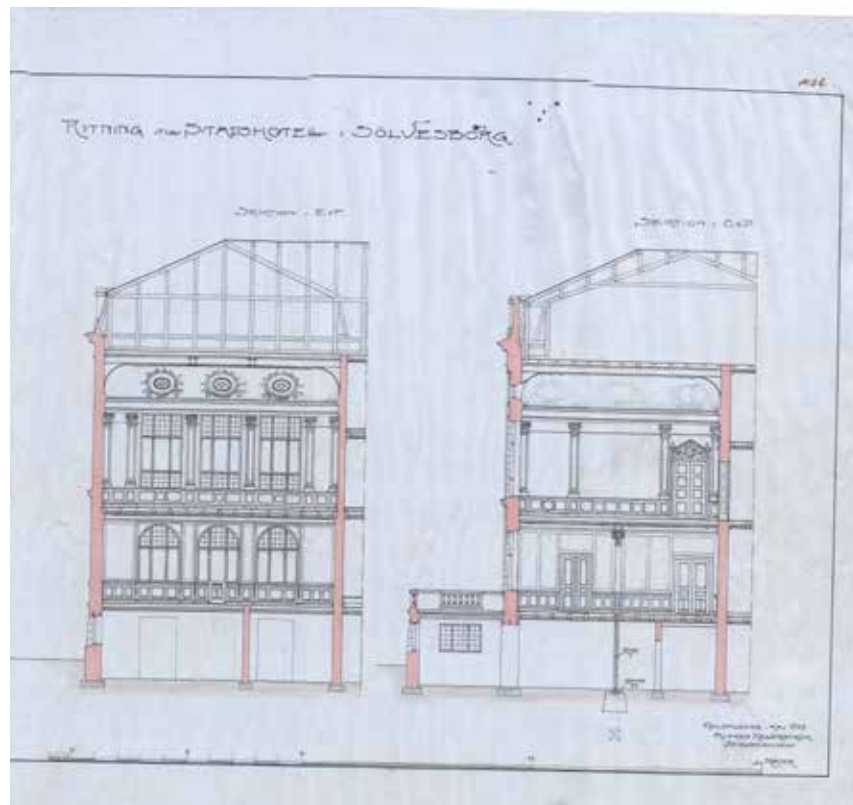
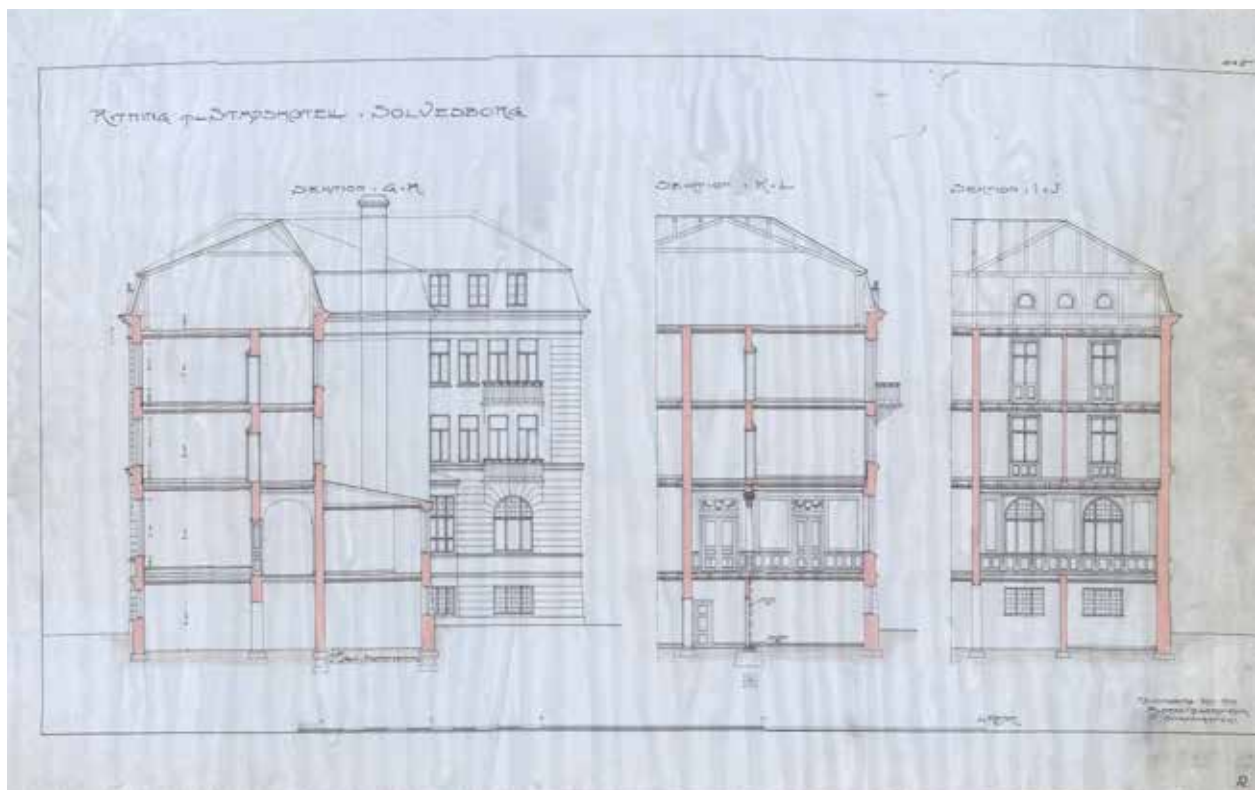
SECTION I A-B

H. M. M. 1881
 H. M. M. 1881
 H. M. M. 1881

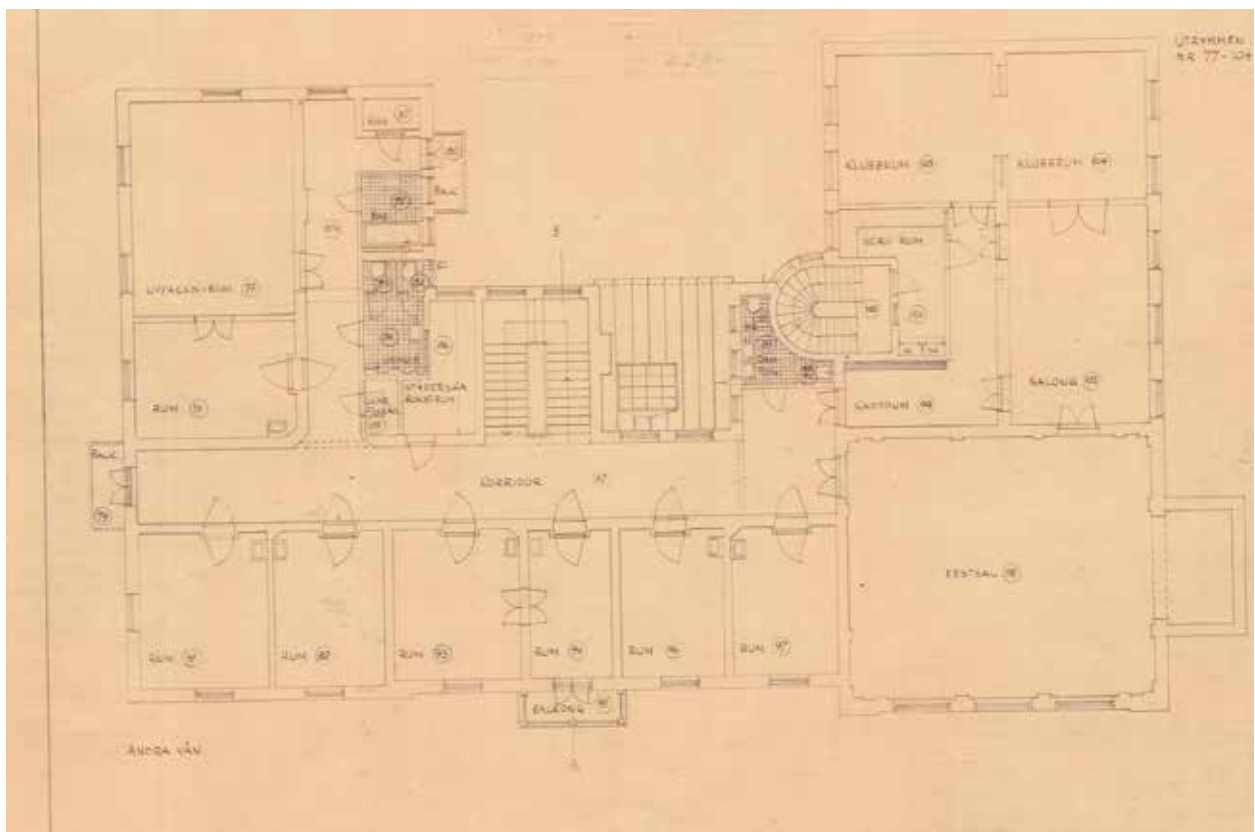
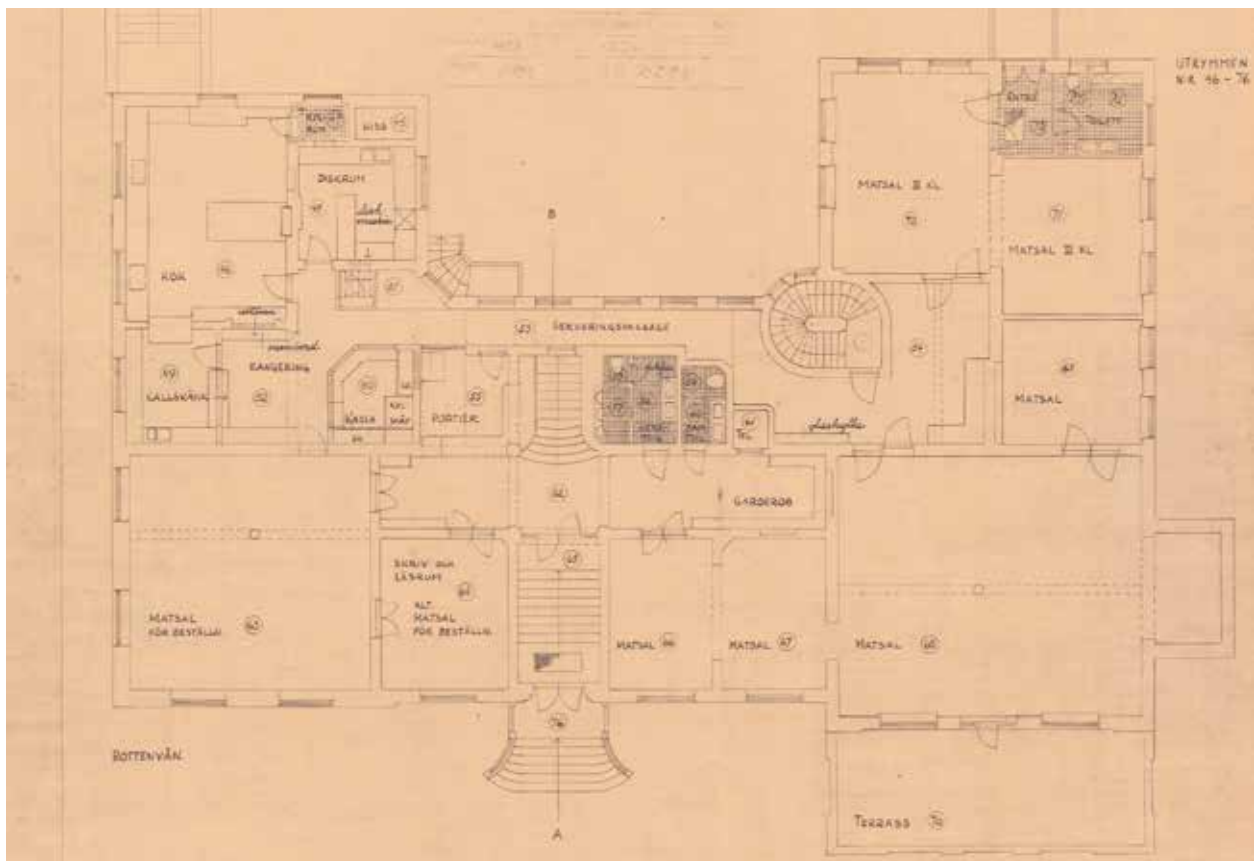

Ljuskronor till festsalen. Är nu uppsatta i Sölvesborgs stadsbibliotek.

Bilaga 3 Ombyggnadsritningar, 1954. Sölvesborg kommunarkiv

BYGGKULT

Byggkult - Byggnadsvård och kulturmiljö
info@byggkult.se
www.byggkult.se